

Iktatószám	Budapestre vonatkozó ujságci		Osztályozás	381.6
	Szerző	h.ö.		Hely
	Cím	Mi drágítja meg az élelmi cikkeket!?		Idő
	Forrás	Magyarország		Személy
	Bp.	1912	VII/14	Helyszám

Mi drágítja meg az élelmicikkeket!?

Mikor a kofa vásárol.

Budapest, július 13.

Minekutána alaposan megdrágult minden élelmiszer, egészen stilszerű, hogy most már megdrágították a sőt is. Ne legyen semmi alkotórésze az életünknek, amely elkerülte a drágulást. Akad még ötletes fináncz, aki adót vet majd arra a sóra is, ami a könyeinkben pereg az életünkre. Mostanság ugyanis elég ok van rá, hogy szaporán folydogáljon ez a «termék.» De nem erről van szó. Egy hangos adalékot akarunk szolgálni a budapesti élelmiszer-piacz drágaságának természetrajzához.

Emlékeztünkben van még a pénzügyminisztérium négy év előtti ankétja. A szakértők jelentései szinte egyértelműleg elítélték vásárcsarnoki rendszerünket, amely a fősulyt arra veti, hogy mentől több jövedelmet szorítson ki a vásárcsarnokokból, ahelyett, hogy irányozná a piaci árakat és megakadályozná az élelmiszerek árának mesterséges felszoktatását s utját vágná az «élelmiszer-uzsorának», a közvetítőkereskedelem szertelen kapzsiságának. Magát a tényt, mint köztudatot is, szomorúan konstataálták, de eléggé nem illusztrálták. Ehhez az adatokat különben is tulajdonképpen a vásárcsarnokok igazgatóságának állana leginkább módjában megadni. Arról volna szó, hogy a vásárcsarnoki és piaci árus, a kofa, kezén mennyivel drágul meg az élelmiszer. Arányban van-e az áremelkedés az árus munkájával és befektetett tőkéjével s ami szintén fontos: a termelő hasznával. Az utóbbit bajos is számba venni, bár hivatalosan volna rá mód. Az azonban bebizonyult valóság, hogy amikor egyik-másik élelmiszer ára

a nagy kereskedelemben vagy a termelőnél leszállt, ugyanekkor följebb rugtatott a közvetítő kiskereskedők kezén.

Semmiféle hivatalos adat nincsen arra nézve, hogy az egyes élelmiszereket milyen áron vásárolják a kofák és az ő jóvoltukból mennyivel drágábban jutnak azok a fogyasztókhoz. Mikor tavaly kértünk erre vonatkozólag adatokat a vásárcsarnokok igazgatóságánál, azt mondták, hogy ezt nem lehet ellenőrizni s ilyen adatok nincsenek. Pedig nyilvánvaló, hogy ez roppant fontos dolog, ha komolyan akarunk foglalkozni a drágasággal. Továbbá, ama hajnali órákban, amikor a kofák vásárolnak, ugy vettük észre az idén, hogy a vásárcsarnok embere jegyzik azokat az árakat, amennyiért a kofák vásárolnak. Arról meg napi kimutatások készülnek, hogy ők meg mennyit kérnek a különféle élelmicikkektől. Mivel végezetül ama drágasági ankéton illetékes hatósági személyek is ugy nyilatkoztak, hogy az élelmiszer-kiskereskedelem nálunk jobbára a «tönkrement egzisztenciák kezében» van, nem tartottuk érdektelennek, ha magunk járunk utána a dolognak és állapítjuk meg azt a különbséget, ami az élelmiszer árában mutatkozik, mire a kofa kezén át a fogyasztóhoz kerül.

A központi vásárcsarnokban és a környékén egész éjjelen át szorgalmas munka folyik. A szekerek, kik a közeli falvakból hozzák a terményeket, nap-szállta után kezdenek szállingózni errefelé. A zöldséges-szekerek szorosan egymás mellett felállanak a Várház-téren a kicsi park előtt. A gyümölcs-szállító szekerek és a baromfikosarakkal megpakodott szekerek a vásárcsarnok mögött sorakoznak. Lekantározzák a lovakat s amíg ezek jóízűn ropogtatják az előbük vetett szénát, a gazda, aki rendszerint a feleségével vagy felnőtt gyerekeivel jön, ágyat vet a szekér alatt. Éjjelig sűrűn jönnek a szekerek és éjjel után két óráig ráérnek aludni. A vásárcsarnok körül lévő kávéházak, kávéházak és kocsmák tele vannak szunyókáló ko-

(Idő) (Köt. v. füz.)
fákkal, akik itt várják be a hajnali börszt. Éjjel tizenegy órakor betoladják a csarnokba az élelmiszeres vonatot. Jobbára zöldség, baromfi és gyümölcs érkezik. Minden termelőnek, bizományosnak és nagykereskedőnek megvan a maga bizalmi hordárja, ez roppant lelkiismeretesen és boszorkányos gyorsasággal kiüríti a vasuti kocsit és a szállítmányt elviszi az áruhelyre. A kirakodás egész éjjel tart. A hajókról is este vagy éjjel hordják ki az alsó rakodópartra a portékát.

A vásár félnégy-négy órakor kezdődik. Az alsó rakodóparton a gyümölcsöt árulják, a felsőparton a zöldséget, a csarnok mögötti téren az élő baromfit és a tojást, a Várház-téren szintén zöldséget, bent a vásárcsarnokban pedig: a főbejárat mellett a gombát, a keresztfolyosón a tisztított baromfit és a virágot. Éjjel után háromkor már rendben van a terep. A szekerekről leszedték a ponyvákat, a puttonokról és kosarakról lehámozták a borítóvásznat. A helypénzszedők megfizették a taksát, az inspekciós vásárcsarnoki tiszték pedig egészségügyi szempontból megvizsgálják az árut. Az éretlen gyümölcs kosárszámra megy a Dunába, elkobozzák a romlott zöldséget, megvizsgálják minden kanna tejet és roppant körültekintéssel vesznek szemügyre a gombát. Nemcsak a mérges gombát hajítják el, hanem sok ehető gombát is, amelyek nincsenek fölveve az árusítható gombák jegyzékébe és könnyen romlanak. Jönnek a többi vásárcsarnokok és a nyílt piacok kofái is, minden szekér tele bóbiskoló asszonynéppel és nagyokat ásitva jönnek elő a kávéházakból az árusok. A vásár azonban nem kezdődhet meg, amíg az elárúsítók mindegyike le nem fizette a helypénzt és az árut meg nem vizsgálták. A rakodópartot mindkét végén kötéllal zárják el. E mögött szorongának a kofák, igyekezve mentül előbbre jutni, hogy elsőek legyenek, mikor megkondul a jelző ha-

rang. Akkor mint a sáskák rohannak be és alig néhány perc alatt már kiválogatják a szükséges árut. A kofaszállító szekerek megtelnek színültig rakott kosarakkal, a mozgókofák nagy keservesen czipelik hátukon s karjukon a nehéz terhet.

Hat órákor jönnek a korakelő vásárlók, a fogyasztók és esetleg még találkoznak a termelőkkel vagy nagykereskedőkkel. A csarnokban is megkezdődik az elárusítás a szépen elrendezett, tiszta áruhelyeken. Ami azonban egy-két órával előbb még csak ötven fillérbe került, most már egy koronát kérnek érte. Gyümölcs, zöldség, baromfi, gomba, virág majdnem száz perczenttel lesz drágább a kofa kezén. Gyakran többel is. A dolog így fest. A vásárcsarnok egyik állandó gombakereskedője előttünk vett husz kiló csiperkegombát, kilóját egy korona husz fillérért. Két óra múlva kilóját két korona hatvan fillérével számította. Belefektetett aznap az üzletbe huszonnégy koronát, kihozott belőle ötvenkét koronát. A zöldborsó literjét vette a kofa 18 fillérért, nekünk kínálta — félórával később — 50 fillérért. Hat kilós kosár málnát vett a kofa 3 kor. 60 fillérért; ő pedig a málna kilóját 1 kor. 60 fillérért mérte. A sárgabab kilója 16 fillérbe került a kofának, ő a piacon 24 fillért kapott érte. Száz darab ugorkának az ára 1 kor. 10—20 fillér volt reggel négy órákor, ötkor pedig ebből az ugorkából darabját hat fillérével vettem. Vett negyven tököt a kofa. Darabjáért fizetett tíz fillért. Délben megkérdeztem az árát: ötven fillért kért érte. A pizske kilója 16 fillér, ha kofa veszi, 40 fillér a szakácsnének. Ilyen az árváltozás minden élelmiczkiknél. (A husról nem beszélek; ez más kategóriába tartozik; ennek a drágaságát jó részt a város okozza a töméntelen illetékjeivel, adójával, vámjával.)

Ilyen lévén a kofák keresete, éppenséggel nem kell csodálkozni sem a drágaságon, sem azon, hogy a vásárló «nagyságák» nem mernek alkudozni az elárusító «nagyságák»-kal, mert nyomban olyan zuhataga a pizkolódásnak és gunynak szakad rájuk, amit a drága pénzen is szívesen elkerül az ember. Azt mondja nekem a vásárcsarnokban az egyik gombás-asszony a másíkról. Ez az asszony hat év előtt mezítláb jött ide; ma százötven koronás kalapokat vesz és a takaréokban van százezer koronája. Kérdem az inspekeziós tisztet: megerősíti az áruló szót. A csirkepiaczen van egy összetöpörödött anyóka a Felvidékről. Hat koronás büntetés elengedéseért órákig siránkozik s a réklíje alatt a takarékkönyv harmincezer koronáról szól. Büntetni gyakran kell, mert a csirkepiaczen csak drákói szigorral lehet rendet és tisztaságot tartani. Naponkint négy kosár előbaromfi néhány év alatt vagyont hord össze a kofának. És így van ez Budapest minden csarnokában és minden piacán minden egyes élelmiszerárussal és kofával. Ennek a foglalkozásnak neki lehet indulni ötven korona forgó tőkével és rövid idő alatt meg kell gazdagodni rajta. A lényeges a dologban az, hogy éjjél után három órákor talpon legyen az ember. Mindennap akkor csinálódik a pesti piac drágasága. Az a különbség, ami a kofában van hétköznapi hajnalán és vasárnap délutánja közt, ez a különbség a legrikítóbb és a legigazságtalanabb magyarázata az élelmiszer-drágaságnak.